

Etiska modeller - tre exempel

Uppgiftsformulering

I uppgift a-c finns tre påståenden som uttrycker olika moraliska uppfattningar.

Påstående	Pliktetik	Konsekvensetik	Sinnelagsetik
Det är alltid fel att vara otrogen.	X		

(a) En elev har markerat med ett kryss att påståendet i den grå rutan ovan är ett exempel på pliktetik. Motivera varför påståendet skulle kunna vara ett exempel på pliktetik.

Påstående	Pliktetik	Konsekvensetik	Sinnelagsetik
Om en kompis frågar mig om hennes nya jeans är snygga säger jag "ja", även om jag inte tycker det.		X	

(b) En elev har markerat med ett kryss att påståendet i den grå rutan ovan är ett exempel på konsekvensetik. Motivera varför påståendet skulle kunna vara ett exempel på konsekvensetik.

Påstående	Pliktetik	Konsekvensetik	Sinnelagsetik
Om en fattig person stjälar pengar för att köpa medicin till sitt sjuka barn, kan det vara en god handling.			X

(c) En elev har markerat med ett kryss att påståendet i den grå rutan ovan är ett exempel på sinnelagsetik. Motivera varför påståendet skulle kunna vara ett exempel på sinnelagsetik.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven kan resonera och argumentera kring moraliska frågeställningar och värderingar genom att föra *enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/föra välutvecklade och väl underbyggda* resonemang och använda etiska begrepp och modeller på ett *i huvudsak/relativt väl/väl* fungerande sätt.

Bedömningsaspekter

- Antal relevanta resonemang (E-A)
- Antal förtydligade motiveringar (E-A)

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
Eleven för ett relevant resonemang på minst en av deluppgifterna och motiveringen är i viss mån förtydligande.	Eleven för relevanta resonemang på minst två av deluppgifterna och motiveringarna på två av deluppgifterna är förtydligande.	Eleven för relevanta resonemang på tre av deluppgifterna och motiveringarna på tre av deluppgifterna är förtydligande.
Kommentar: Sammantaget kan eleven nå A-nivå på uppgiften om eleven visar på en bredd i sitt resonemang, dvs. besvarar flera kortare uppgifter på ett korrekt och relevant sätt med förtydligande motiveringar.		

Vanliga orsaker till att ett svar inte motsvarar nivån för E

- Eleven tillför ingen mer information än den man kan finna i uppgiften
- Eleven använder sig av den etiska modellen på ett felaktigt sätt
- Eleven använder sig inte av den etiska modellen

Elevsvar med kommentarer

Belägg för nivå E

För att erhålla belägg för nivå E ska **en** deluppgift innehålla ett relevant resonemang med en motivering som i viss mån är förtydligande. Exempel på elevsvar återfinns nedan.

Exempel på svar nivå E

Deluppgift a

Svar: *Om man är otrogen bryter det mot pliktetikens regler. Att bryta mot en regel är helt förbjudet.*

Kommentar

Svaret på deluppgift a innehåller ett relevant resonemang om pliktetik. Motiveringen är i viss mån förtydligande eftersom eleven konstaterar att det är förbjudet att vara otrogen och att man därigenom bryter mot pliktetiken.

Deluppgift b

Svar: *Men om man säger att det är fula så kan vännen bli sur på en vilket inte är en bra konsekvens och bara för att man själv inte tycker att de är snygga kan andra göra det och ingen bli sur.*

Kommentar

Svaret på deluppgift b innehåller ett relevant resonemang om konsekvensetik. Motiveringen är i viss mån förtydligande genom förklaringen om att vännen "blir sur", vilket eleven konstaterar är en dålig konsekvens.

Deluppgift c

En sinnelagsetiker skulle antagligen säga att det är rätt att stjäla pengar och ge dem till någon som inte har råd att köpa sin medicin för att avsikten var god.

Kommentar

Svaret på deluppgift c innehåller ett relevant resonemang om sinnelagsetik. Motiveringen är i viss mån förtydligande genom förklaringen att det är rätt att stjäla om avsikten är god.

Belägg för nivå C och A

För att erhålla belägg för nivå C ska **två** deluppgifter innehålla relevanta resonemang med motiveringar som är förtydligande.

För att erhålla belägg för nivå A ska **tre** deluppgifter innehålla relevanta resonemang med motiveringar som är förtydligande.

Exempel på elevsvar återfinns nedan.

Exempel på svar nivå C och A

Deluppgift a

Svar: *Eftersom att vara otrogen bryter mot äktenskapets regler och om man gör något som är fel eller bryter mot någon lag så är det fel att göra det enligt en pliktetik oberoende vad det får för konsekvenser.*

Kommentar

Svaret på deluppgift a innehåller ett relevant resonemang om pliktetik. Motiveringen är förtydligande genom att eleven förklarar att otrohet innebär att man bryter mot äktenskapets regler, vilket är fel oberoende av vilka följder det blir.

Deluppgift b

Svar: *En konsekvensetik skulle antagligen mena att det är rätt att ljuga om jeansen eftersom en konsekvensetik alltid tänker på konsekvenserna. Hade hon sagt att de var fula hade konsekvensen varit att kompisen blivit ledsen. Därför anser konsekvensetikern, att tjejen gör rätt eftersom annars hade det kanske lett till att de blivit ovänner.*

Kommentar

Svaret på deluppgift b innehåller ett relevant resonemang om konsekvensetik. Motiveringen är förtydligande genom formuleringen om kompisen som blir "ledsen" och att de kan bli "ovänner" om sanningen sägs om jeansen.

Deluppgift c

Svar: *En sinnelagsetiker skulle tycka att detta är rätt för de är goda avsikter för handlingen. Även om de bryter mot lagen så är det för att hjälpa någon och det är då okej att göra handlingen. Alla handlingar som begås med goda avsikter är okej för en sinnelagsetiker, även om man gör något man inte får.*

Kommentar

Svaret på deluppgift c innehåller ett relevant resonemang om sinnelagsetik. Motiveringen är förtydligande genom förklaringen att "Även om de bryter mot lagen så är det för att hjälpa någon och det är då okej att göra handlingen." Eleven förklarar också sinnelagsetikens grundidé i slutmeningen, att det är avsikten som räknas. "Alla handlingar som begås med goda avsikter är okej för en sinnelagsetiker, även om man gör något man inte får".